

PÉNZÜGYI HÍRLEVÉL

IV. évfolyam/3. szám

Megjelenik negyedévente

Készítette:

Lámfalusi Ibolya
lamfalusi@aki.gov.hu

Tóth Kristóf
toth.kristof@aki.gov.hu
Pénzügypolitikai Osztály

Kiadó:

Agrárgazdasági Kutató Intézet

Főigazgató:
Kapronczai István

H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.
Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944
Telefon: (06 1) 476-3301
Fax: (06 1) 217-0984
www.aki.gov.hu
aki@aki.gov.hu

TARTALOMJEGYZÉK

I. Agrár- és vidékfejlesztési támogatások	2
II. Nemzeti támogatások	4
III. EU-társfinanszírozással működő támogatások	5
IV. Közvetlen uniós támogatások	7
V. Kiegészítő táblák	8
VI. A mezőgazdaság hitelállománya	9
VII. Lízing cégek mezőgazdasági kihelyezései	11
VIII. Egyes ágazatok vállalati hitelállományának fedezettsége	13

I. AGRÁR- ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI TÁMOGATÁSOK

- Az agrár-vidékfejlesztési támogatások aktuális 535,8 milliárd forintos keretösszegéből 2011. harmadik negyedévének végéig a támogatások csaknem fele, 253,9 milliárd forint került kifizetésre. **(1. táblázat)** Ez az összeg még nem tartalmazza az előrehozott, közel 140 milliárd forint összegű SAPS támogatást, amelynek folyósítása október közepén kezdődött meg. Az előleg nagysága a 2011. évi

SAPS keret 50 százaléka, amelynek a termelők részére történő átutalása egyébként csak december 1-től kezdődhetett volna meg.

- Idén, szeptember harmincadikával bezárólag a nemzeti támogatások 86,2 százalékát, az ÚMVP-nek pedig mintegy 60 százalékát kaphatták meg a gazdálkodók.

1. táblázat

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások előirányzata és teljesülése, 2011

Me: millió forint

Jogcím	Aktuális előirányzat	I-III. negyed- év	Előirányzat felhasználása (%)
I. Nemzeti támogatások	62 563	53 947	86,2
II. EU társfinanszírozással működő támogatások	251 266	147 126	58,6
Nemzeti Vidékfejlesztési Terv	192	192	100,0
Új Magyarország Vidékfejlesztési Program	233 169	139 362	59,8
I. tengely: A mezőgazdaság és erdészeti ágazat versenyképességének javítása	100 327	54 416	54,2
II. tengely: A környezet és a vidék fejlesztése	77 563	61 937	79,9
III. tengely: Az életminőség javítása a vidéki területeken és a diverzifikáció ösztönzése	36 545	17 011	46,5
IV. tengely: Leader intézkedések	10 232	2 420	23,6
Technikai segítségnyújtás	8 501	3 578	42,1
Halászati Operatív Program	6 083	1 455	23,9
Egyéb uniós támogatást kiegészítő támogatások	11 822	6 117	51,7
III. EU által közvetlenül folyósított támogatások	224 967	52 804	23,5
SAPS + elkülönített cukor és zöldség támogatás	204 003	36 541	17,9
Agrárpiaci támogatások	20 964	16 263	77,6
Agrártámogatások mindösszesen	538 796	253 877	47,1

Forrás: VM adatok alapján saját szerkesztés.

- A már a kedvezményezettek rendelkezésére álló, összesen 253,9 milliárd forint összegű agrár- és vidékfejlesztési támogatás több mint 50 százaléka az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programhoz kapcsolódik. Az ÚMVP I. és II. tengelyéhez (a mezőgazdaság és erdészeti ágazat versenyképességének javítása, és a környezet és a vidék fejlesztése) tartozó jogcímek célját együttesen 115 milliárd forint szolgálta.

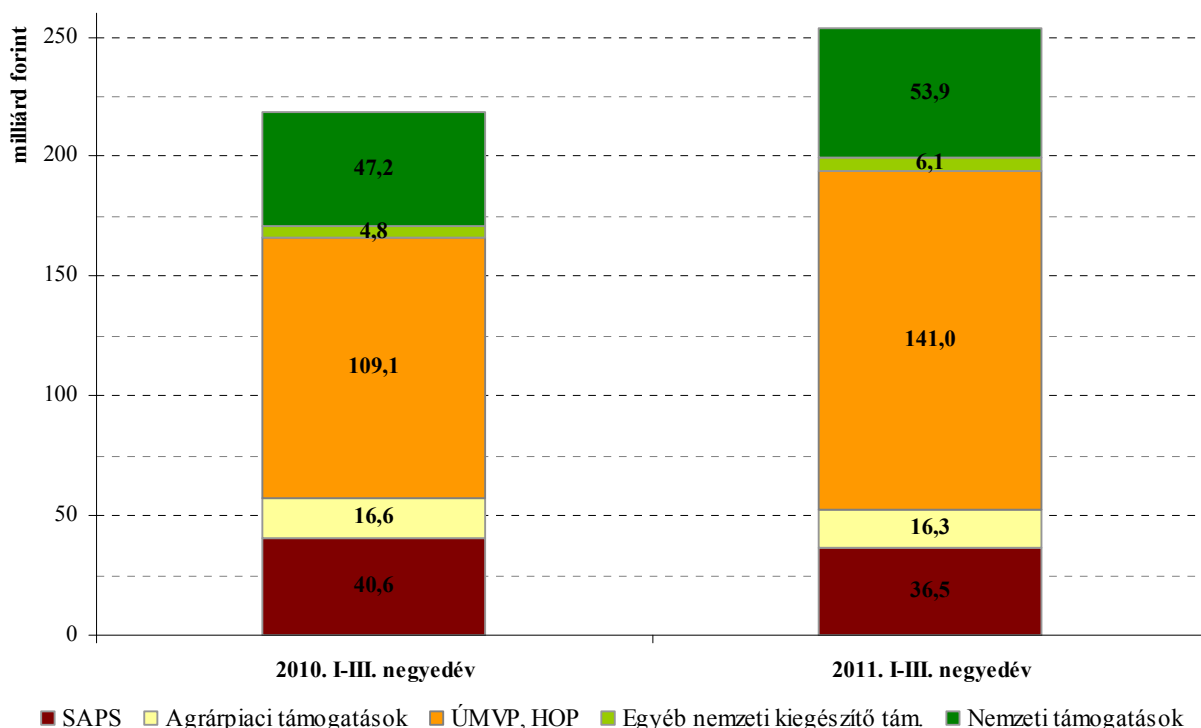
- Jelentősebb összegű kifizetés történt továbbá az agrárpiaci támogatásoknál, ahol a harmadik negyedévben csaknem ugyanakkora összeget juttattak el a címzettekhez, mint az év első felében, s ezzel a tervezett keretösszeg 77,6 százaléka felhasználásra került.

- Az első három negyedévben 35,5 milliárd forinttal részesültek nagyobb támogatásban a kedvezményezettek az előző, azaz a 2010-es év azonos időszakához képest.
- A főbb támogatási jogcímek közül a vidékfejlesztési programok, a nemzeti, va-

lamint nemzeti kiegészítő támogatások szeptemberig 30-ig teljesített kifizetései meghaladták ez egy évvel korábbit, míg a közvetlen és az agrárpiazi támogatások elmaradt attól **(1. ábra)**

1. ábra

Agrártámogatások főbb jogcímeinek első három negyedéves kifizetései, 2010 és 2011

Forrás: Saját szerkesztés.

- Az első három negyedévben folyósított támogatások források szerinti megoszlását ugyanaz jellemezte, mint a korábbi negyedévekben. A kifizetett támogatások csaknem kétharmada származott az Unió költségvetéséből, a fennmaradó egyharmad pedig a hazaiból. Ez azt je-

lenti, hogy az eddigi kifizetések nagyobb arányban terheltek a hazai büdzsét, mint az előirányzatok alapján tervezett 25 százalék **(2. táblázat)**, aminek oka az uniós kifizetési rendszerben keresendő.

2. táblázat

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások forrásai, 2011

Me: millió forint

Forrás	2011. évi aktuális előirányzat			I-III. negyedév		
	Összesen	EU	Nemzeti	Összesen	EU	Nemzeti
Nemzeti forrásból finanszírozott támogatások	62 563	0	62 755	54 139	0	54 139
EU társfinanszírozású támogatások	251 074	179 232	71 842	146 934	105 688	41 246
Közvetlen EU kifizetések	224 967	224 967	0	52 804	52 804	0
Összesen	538 604	404 199	134 597	253 877	158 492	95 385

Forrás: VM adatok alapján saját szerkesztés.

II. NEMZETI TÁMOGATÁSOK

➤ A nemzeti támogatási jogcímek keretében kifizetett támogatások összege a harmadik negyedévben 1,3 milliárd forinttal lett több. A növekedés döntően a folyó támogatások és jövedelemkiadások során szereplő, az egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdésének támogatások jogcímen teljesített kifizetésekből származik.

➤ A nemzeti támogatások csekély növekedésének oka az eddigi kifizetés magas aránya. A harmadik negyedév végéig a költségvetési keret már 86,2 százaléka került elköltségre, vagyis a támogatások kifizetése az időarányosnál gyorsabban történt. **(3. táblázat)**

3. táblázat

Nemzeti támogatások előirányzata és teljesülése 2011

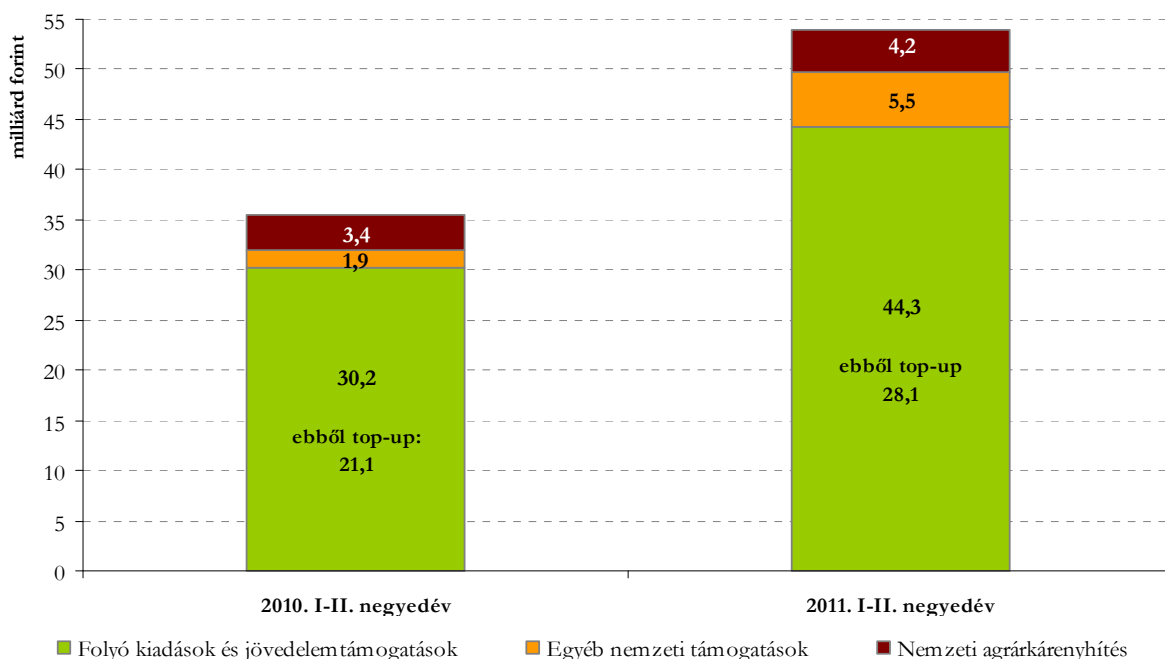
Me: millió forint

Jogcím	Aktuális előirányzat	I-III. negyedév
Folyó kiadások és jövedelemtámogatások	49 508	44 255
<i>ebből: top-up</i>	28 598	28 084
Erdészeti feladatok	299	274
Erdőtelepítés támogatása	491	444
Fenntartható erdőgazdálkodás támogatása	130	63
Állattenyésztési támogatások	910	697
Vadgazdálkodás támogatása	8	18
Fejlesztési típusú támogatások	177	126
Nemzeti agrárkárnyitás	6 075	4 205
Állat- és növénykártalesítés	1 134	552
Árfolyamkockázat és egyéb EU által nem térített kiadások	3 832	3 313
Nemzeti támogatások	62 563	53 947

Forrás: VM adatok alapján saját szerkesztés.

2. ábra

A nemzeti támogatások főbb jogcímeinek első három negyedéves kifizetései, 2010 és 2011

Forrás: Saját szerkesztés.

III. EU-TÁRSFINANSZÍROZÁSSAL MŰKÖDŐ TÁMOGATÁSOK

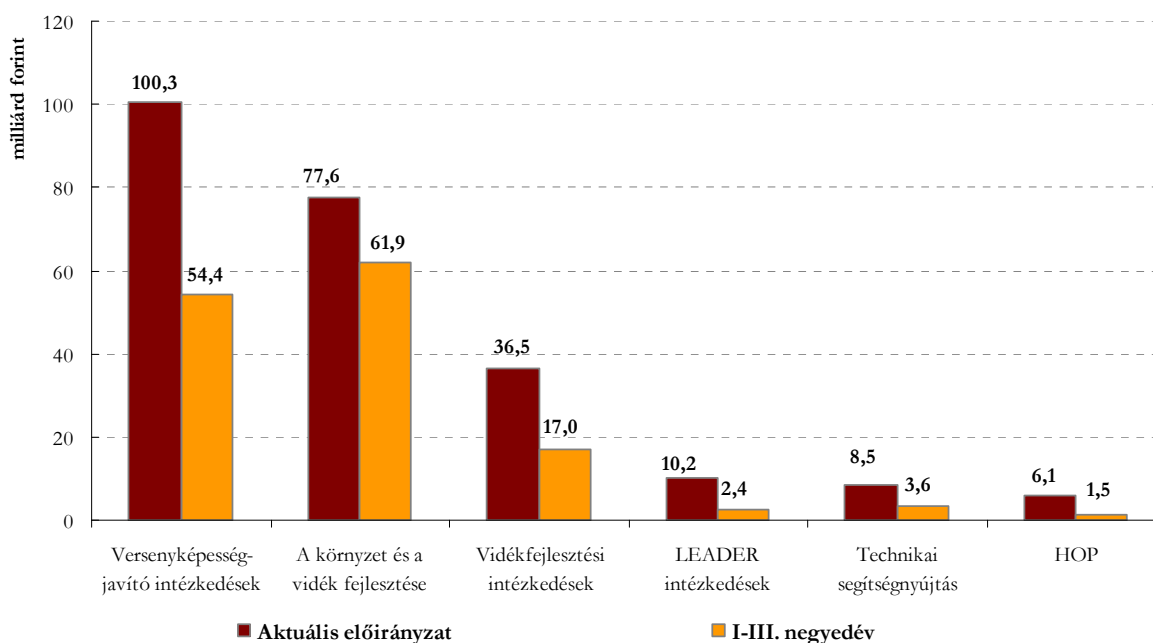
1. Új Magyarország Vidékfejlesztési Program, Nemzeti Vidékfejlesztési Terv

- Az ÚMVP tengelyei közül a keretkihasználás a II. tengely, A környezet és a vidék fejlesztése esetében meghaladta az időarányos háromnegyed részt (79,9 százalékos), mindegyik más esetében azonban elmaradt attól.

- Különösen a LEADER intézkedések esetében volt alacsony a 2011. évi keretösszeg kifizetése, nem érte el a tervezett érték 25 százalékát. Ennek oka, hogy a program a féldős felülvizsgálatot követően újratervezésre és újragondolásra került, ezáltal ismét kezdeti stádiumban van. **(3. ábra).**

3. ábra

EU társfinanszírozással működő támogatások előirányzatainak alakulása, 2011

Forrás: VM adatok alapján saját ábra.

- A korábban (2008-ban) már lezárult NVT intézkedések determinációira. 2011. első három negyedévében 2,1 milliárd forintot folyósítottak az ÚMVP I. és II. tengely pénzügyi

keretének terhére. Az összeg kétharmada a mezőgazdasági területek erdősítése intézkedés célját szolgálta **(4. táblázat).**

4. táblázat

A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv determinációját képező jogcímek

Me: millió forint

Jogcím	2007	2008	2009	2010	2011. I-III. negyedév	Összesen
Az EU környezetvédelmi, állatjóléti előírásainak való megfelelés	0	0	220	5	1	225
Termelői csoportok támogatása	945	2 355	1 762	444	7	5 512
Szerkezetátalakítás alatt álló, félig önálló gazdaságok támogatása	0	90	28	18	2	138
Agrár-környezetgazdálkodás	0	31 363	31 361	27 625	716	91 065
Mezőgazdasági területek erdősítése	0	4 134	1 813	9 135	1 376	16 458
Kedvezőtlen adottságú területek támogatása	3	187	102	46	0	338
Összesen	948	38 129	35 286	37 272	2 101	113 736

Forrás: VM adatok alapján saját szerkesztés

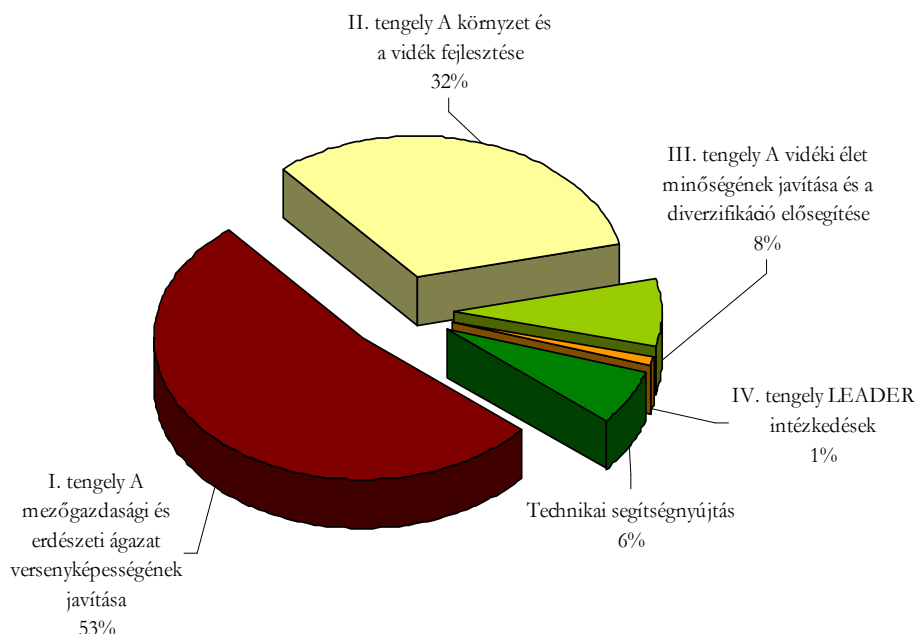
- Az ÚMVP keretében 2011. első félévével bezárólag kifizetett mintegy 570 milliárd forint összegű vidékfejlesztési támogatás több mint fele (53 százaléka) a mezőgazdasági és erdészeti ágazat versenyképességének javítását szolgálta. Másik egyharmada pedig a környezet és a vidék fejlesztését célozta **(4. ábra)**.

szeti ágazat versenyképességének javítását szolgálta. Másik egyharmada pedig a környezet és a vidék fejlesztését célozta **(4. ábra)**.

4. ábra

ÚMVP kifizetések tengelyenként, kumulált adatok 2007-től - 2011. III. negyedév végéig

Me: %

Forrás: Saját szerkesztés.

2. Egyéb, uniós támogatásokat kiegészítő nemzeti támogatások

- A nemzeti kiegészítő támogatással működő programokkal összefüggésben 13,9 milliárd forint összegű támogatásban részesültek az érintettek 2011 első három negyedévében, melyből 6,1 milliárd forint a nemzeti rész. **(5. táblázat)**

- A kiegészítő nemzeti támogatással működő programok uniós forrásból származó része a belpiaci támogatások között szerepel. **(6. táblázat)**

5. táblázat

Kiegészítő nemzeti támogatással működő programok

Me: millió forint

Jogcímek	2011. I-III. negyedév	
	Összes kifizetés	Ebből: nemzeti
Magyar Méhészeti Nemzeti Program	946	473
Iskolatej program	1 025	778
Iskolagyümölcs program	1 223	379
Egyes speciális szervezetek támogatása	3 027	678
Nemzeti Diverzifikációs Program	4 423	1 168
Állatbetegségek és zoonózis felszámolása	984	403
Unós programok ÁFA fedezete	2 237	2 237
Összesen	13 866	6 117

Forrás: VM adatok alapján saját szerkesztés.

IV. KÖZVETLEN UNIÓS TÁMOGATÁSOK

- Az előző gazdasági évhez kapcsolódóan szeptember 30-ig 36,5 milliárd forint közvetlen támogatásban részesültek a gazdálkodók. Ez az összeg mintegy 4 milliárd forinttal elmaradt az elmúlt időszak kifizetéseitől.
- A harmadik negyedévben nagyobb összegű kifizetés a piaci támogatásoknál történt, azon belül is a belpiaci intézkedések javára (5. ábra, 6. táblázat).

6. táblázat

Az EU által közvetlenül folyósított kifizetések

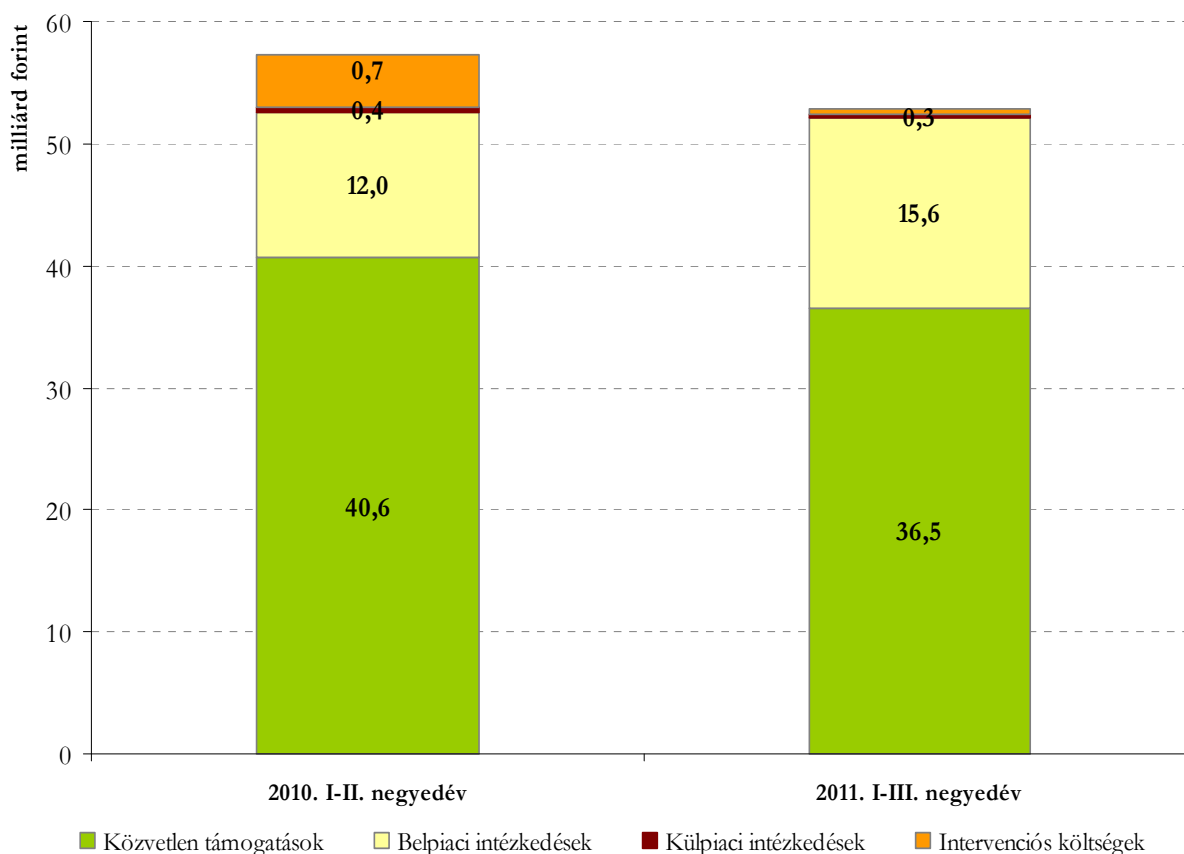
Me: millió forint

Jogcím	Aktuális előirányzat	I-III. negyedév
Közvetlen termelői támogatások	204 003	36 541
Belpiaci intézkedések	20 738	15 576
Külpiaci intézkedések	225	340
Intervenciós költségek	1	347
Piaci támogatások	20 964	16 263
Összesen	224 967	52 804

Forrás: VM adatok alapján saját szerkesztés.

5. ábra

Az EU által közvetlenül folyósított támogatások teljesülése

Forrás: Saját szerkesztés.

V. KIEGÉSZÍTŐ TÁBLÁK

Ebben a fejezetben a korábbi részekben található táblázatok kiegészítő és/vagy más szemléletű bon-
tásait kívánjuk bemutatni.

7. táblázat

SAPS, Top-up támogatások tárgyévi teljesülése részletesen

Me: millió forint

Jogcím	2011. I-III. negyedév
SAPS + elkülönített cukor és zöldség támogatás	29 456,0
Területalapú támogatás	7 641,8
Elkülönített cukor	11 217,9
Elkülönített zöldség	1 207,7
Területalapú támogatáshoz kapcsolódó energianövény támogatás	-12,4
Szárazított takarmány kvótákkal szabályozott támogatás	197,3
Feldolgozóipari célú málna- és földieper támogatás	4,7
Egyedi és különleges tejpiaci támogatás	612,4
Zöldség, gyümölcs és a dohány szerkezetátalakítás	8 586,5
Top-up	26 594,8
Burley dohány -termeléshez kötött	1,9
Virginia dohány -termeléshez kötött	7,0
Héjas - termeléshez kötött	96,3
Rizs - termeléshez kötött	206,1
Szántóföldi - termeléshez kötött	-49,3
GOFR területalapú támogatás	28,9
Burley dohány kiegészítő-termeléstől elválasztott	150,1
Hüvelyesek kiegészítő-termeléstől elválasztott	0,0
Rizs kiegészítő-termeléstől elválasztott	90,9
Anyajuh támogatás	1 622,1
Anyajuhtartás kiegészítő támogatás – termeléstől elválasztott	466,2
Anyatehén támogatás	4 249,2
Anyatehén támogatás - termeléstől elválasztott	1 042,5
Húsmarhatartás támogatás – termeléstől elválasztott	4 569,6
Szarvasmarha tartás extenzifikációs támogatása	0,6
Szarvasmarha tartás extenzifikációs támogatása - elválasztott	1 668,9
Nemzeti tejtermék támogatás	11 460,5
Virginia dohány kiegészítő-termeléstől elválasztott	983,2
Összesen	56 050,7

Forrás: MVH adatok alapján saját szerkesztés.

VI. A MEZŐGAZDASÁG HITELÁLLOMÁNYA¹

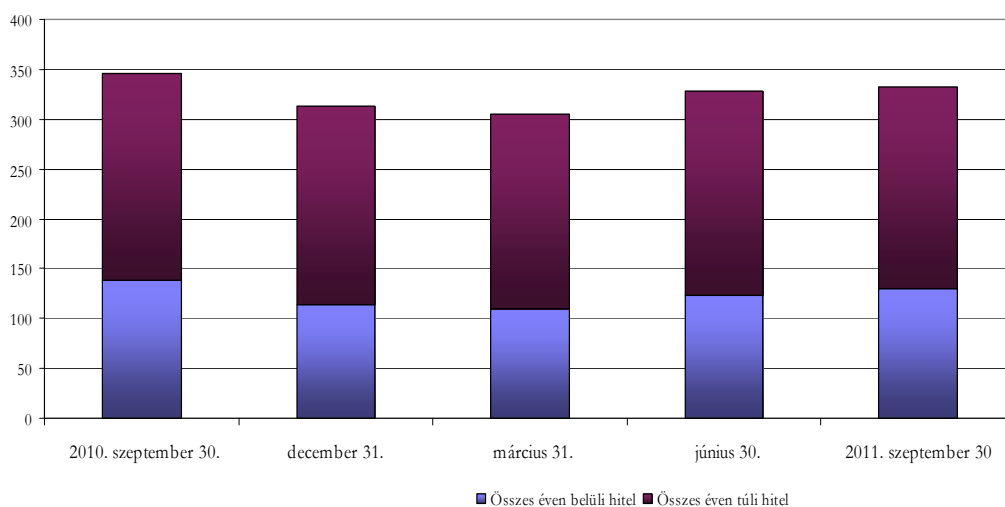
- A nemzet összes társas vállalkozásainak hitelállományából a mezőgazdaság társas vállalkozásainak részesedése 2011 harmadik negyedévében 4,4%, ez 0,2 százalékponttal alacsonyabb érték, mint 2011 második negyedévében volt.
- 2010-ben lejárat szerint minden negyedévre az éven túli hitelek dominanciája volt jellemző **(6. ábra)**. 2011 második negyedévéhez képest valamelyest csökkent a hosszú hitelek aránya (64%-ról 62,2%-ra). Ezzel párhuzamosan 2011 harmadik negyedévében a rövid lejáratú hitelek aránya növekedett 1,8 százalékponttal, 37,8%-ra. A harmadik negyedévben a hosszú hitelek állománya csökkent 0,4%-al, míg a rövid hitelek állománya 4,4%-al bővült.
- A mezőgazdaság hiteleinek – az elmúlt négy negyedév átlagában – 21%-a volt deviza alapú **(7. ábra)**. 2011 első negyedévében 19,1%, második negyedévben 18,8% volt a deviza hitelek részesedése, azonban ez az arány az árfolyamgyengülés hatására 20,4%-ra nőtt 2011 harmadik negyedévének végére. A

nemzetgazdaságra jellemző érték azonban ennél jóval magasabb (ez 57,9% volt 2011 szeptemberében).

- A szövetkezeti hitelintézetek kihelyezéseinek állománya 2011 első negyedévéhez képest nem változott, továbbra is 15% **(8. ábra)**. Az innen igényelt hitelek sajátossága, hogy 90%-ban Ft alapúak, lejáratát tekintve pedig döntő többségében éven túliak.
- **2011 második negyedév értékéhez viszonyítva az ágazat társas vállalkozásainak hitelállománya bővült 2011 harmadik negyedévében 1,4%-kal, összege 332,6 milliárd forint.**

6. ábra

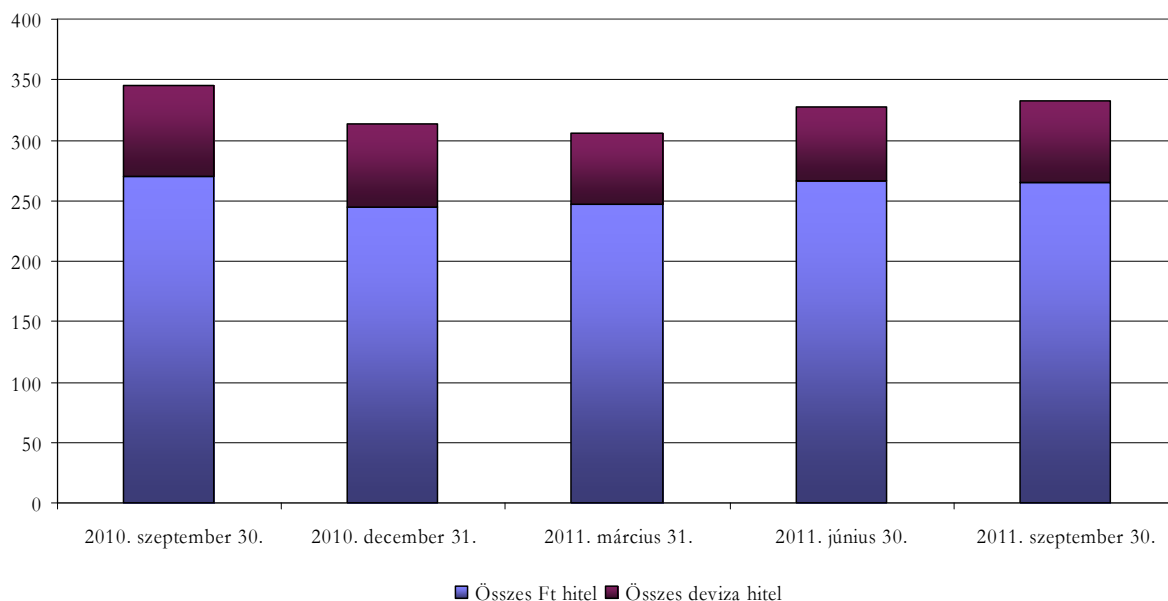
A mezőgazdaság társas vállalkozásainak hitelállománya és lejáratú idő szerinti megoszlása és alakulása 2011 harmadik negyedévét megelőző egy évben (mrd Ft)

Forrás: MNB alapján

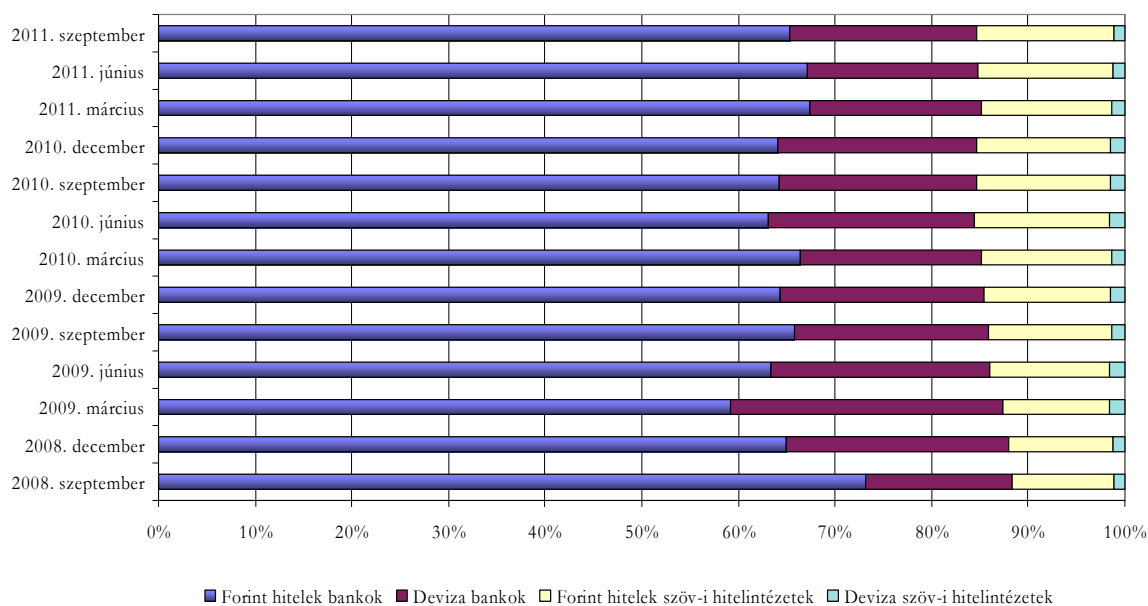
¹ Csak a mezőgazdasági termelést fő tevékenységként végző társas vállalkozások hiteleire vonatkozik, nem tartalmazza az egyéni gazdaságok és egyéb pl. integrátor szervezetek hitelállományát.

A mezőgazdaság társas vállalkozásainak hitelállományának forrás szerinti megoszlása és alakulása 2011 harmadik negyedévét megelőző egy évben (mrd Ft)

Forrás: MNB alapján

A mezőgazdaság társas vállalkozásainak hitelállományának forrás és a hitel nyújtója szerinti megoszlása és alakulása 2008 és 2011 harmadik negyedéve között (mrd Ft)

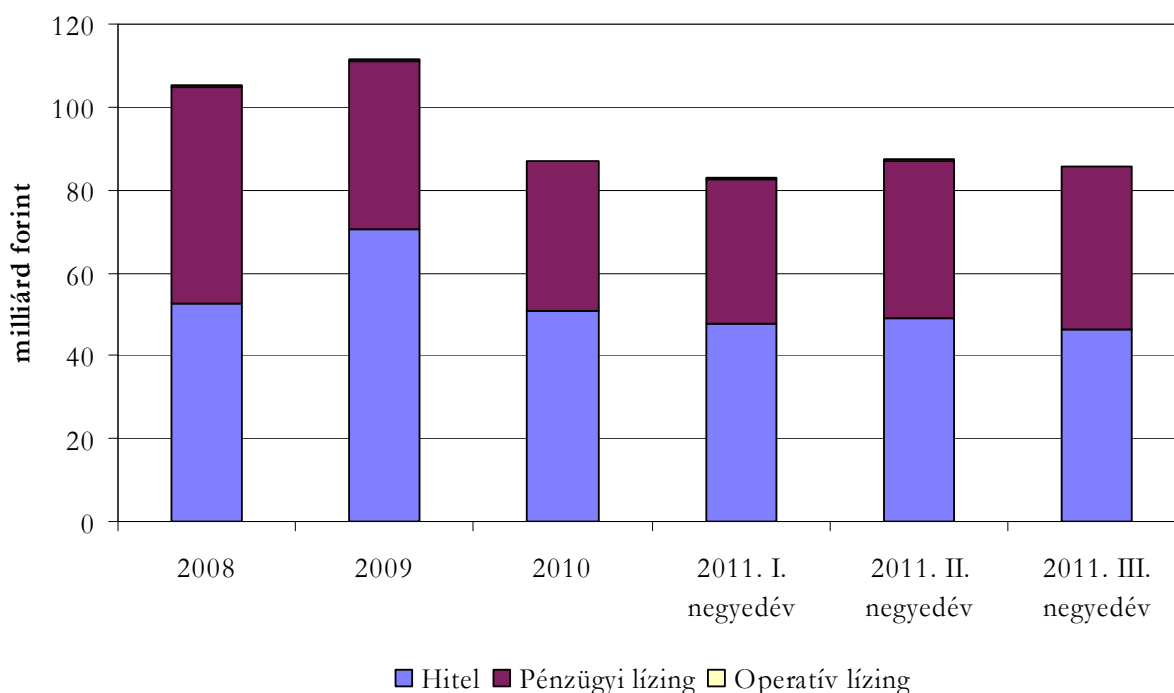
Forrás: MNB alapján

VII. LÍZING CÉGEK MEZŐGAZDASÁGI KIHELYEZÉSEI

- 2011 harmadik negyedében a mezőgazdasági új és használt gépek lízing cégek által finanszírozott állományában az előző negyedévhez képest a mezőgazdasági lízingpiaci szegmensben a hitelek csökkenése miatt 1,5 milliárdos visszaesés tapasztalható, így jelenleg az állomány **85,7 milliárd** forint.
- Látható (**9. ábra**), hogy míg 2008-hoz képest 2009-ben nőtt a felvett hitel aránya (50%-ról 63%-ra) – ami elsősorban a beruházási támogatások emelkedésének köszönhető –, addig a pénzügyi és operatív lízingé jelentősen csökkent (49%-ról 36%-ra, illetve 0,26%-ról 0,09%-ra). 2010 során azonban a trend megfordult és újra bővülésnek indult a pénzügyi és operatív lízing részesedése, a hitel pedig mérséklődött.
- 2011 harmadik negyedében az előző negyedévhez képest a lízing cégek által folyósított hitelek állománya visszaesett több, mint 2,5 milliárddal, és az aránya is csökkent 2 százalékponttal, míg a pénzügyi lízing ugyanilyen arányban nőtt. Az operatív lízing aránya lényegében nem változott a második negyedévhez képest.

9. ábra

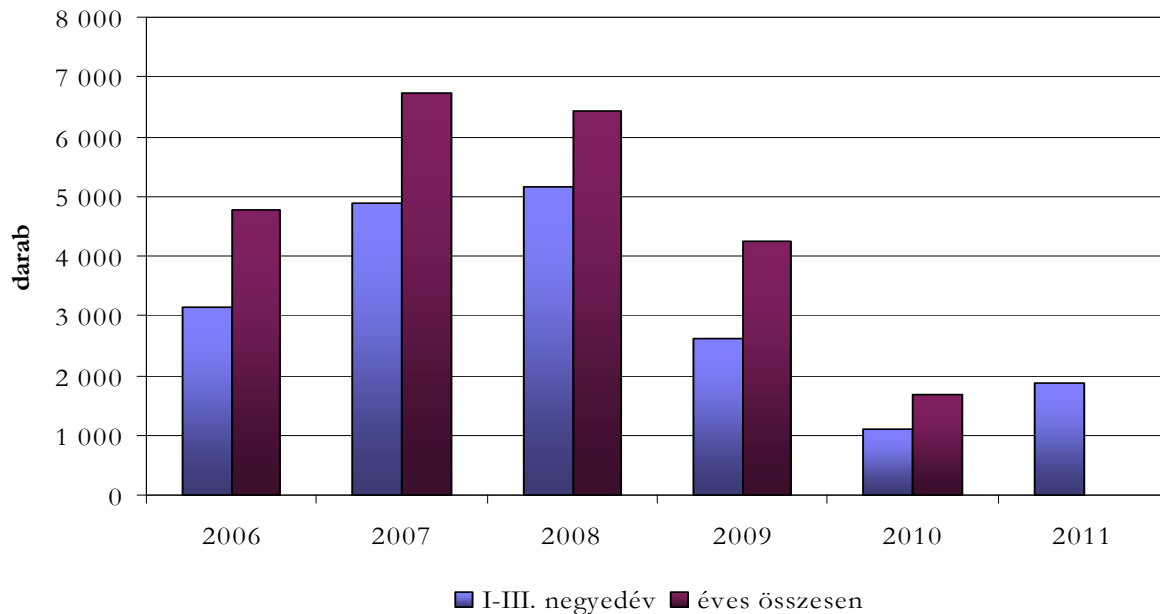
Lízingcégek mezőgazdasági tőkeintézkedéseinek alakulása

Forrás: Magyar Lízingszövetség

- Megállapítható, hogy éves szinten 2007-től kezdődően folyamatosan mérséklődik a szerződéskötések száma (**10. ábra**). *Bízható jelként értékelhető, hogy - 2008 után először - 2011 első három negyedében újra nőtt a szerződések száma, ami pozitív előjel 2011 egészére nézve – különösen azért, mert a jellemzően lízingcégek által finanszírozott mezőgazdasági gépvásárlások esetében mindez beruházás-támogatási program nélkül valósult meg.*

A lízingcégek mezőgazdasági szerződésszámának éves és harmadik negyedéves alakulása

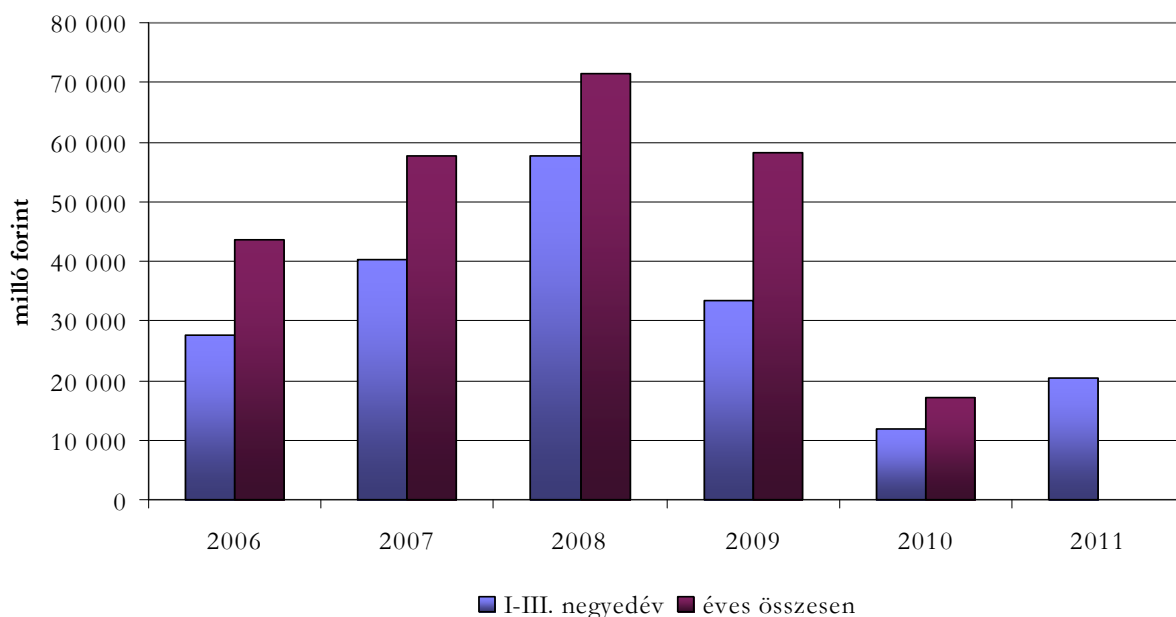
Forrás: Magyar Lízingszövetség

➤ A finanszírozott összeg negyedéves alakulását vizsgálva (**11. ábra**) megállapítható, hogy harmadik negyedéves alapon 2009-ben és 2010-ben is csökkent az állomány, amely éves szinten is folytatódott. **2011-ben, hasonlóan a szerződésállomány alakulásához, itt is megfordult a tendencia.** Világosan

látszik, hogy nincs esély az utolsó gépvásárlási támogatással segített év, 2009 kihelyezésének elérésére, ennek ellenére jelentős pozitívum, hogy elsősorban a szántóföldi növénytermesztők támogatás nélkül is képesek voltak gépberuházásokat végrehajtani.

11. ábra

A lízingcégek mezőgazdasági finanszírozott összegének éves és harmadik negyedéves alakulása

Forrás: Magyar Lízingszövetség

VIII. EGYES ÁGAZATOK VÁLLALATI HITELÁLLOMÁNYÁNAK FEDEZETTSÉGE

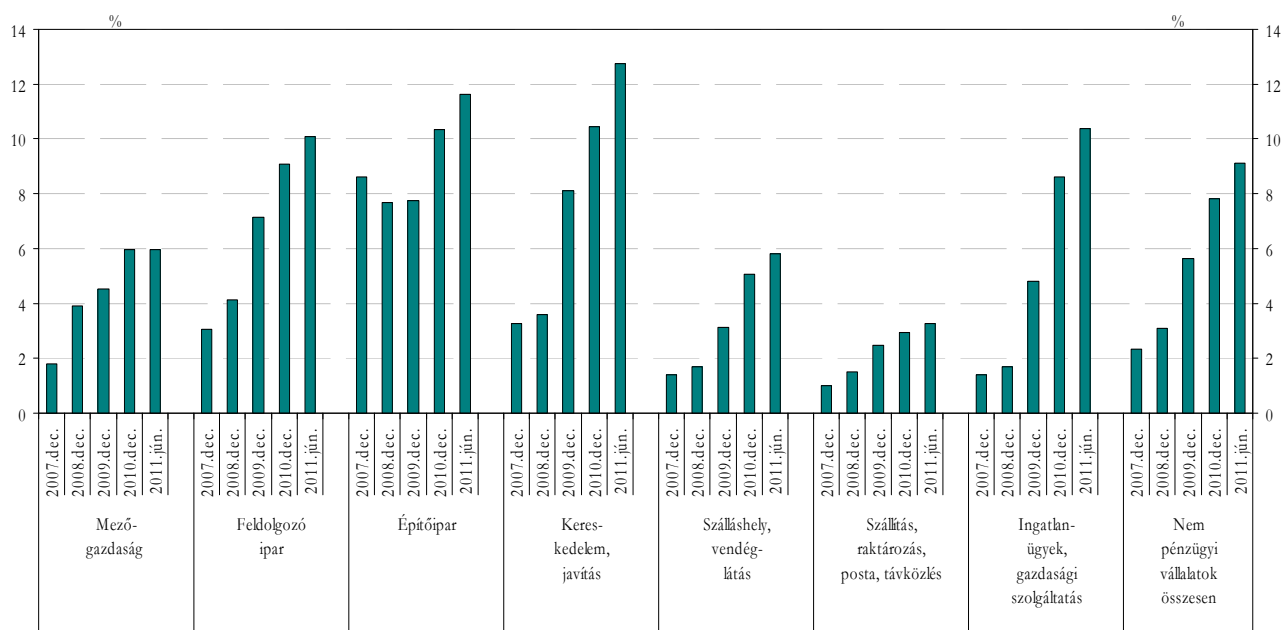
- A hitelállomány fedezettsége egy adott ágazatban működő társas vállalkozások nem teljesítő hitelei miatt bekövetkezett értékvesztésre elhatárolt hányad. Minél nagyobb a mutató értéke, annál kockázatosabbak az adott ágazat hitelei. A mutató értékelésével képet kaphatunk egy adott ágazat pénzügyi stabilitásának helyzetéről, illetve annak tendenciájáról.
- A **12. ábrából** látszik, hogy a mezőgazdasági vállalkozások esetében 2011 második negyedévének végére megállt a mutató emelkedése. A legjelentősebb változás a pénzügyi válság következményeként 2007 után figyelhető

meg. A 2007 év végi 1,8%-os érték 2009-re 4,5%-ra nőtt. A mutató ezt követően is egyre magasabb értéket vett fel, 2010 végére már közel 6%-os volt, ami a legmagasabb érték az elmúlt években, bár a **2011 második negyedévében tapasztalható stagnálás jelentős pozitívumnak tekinthető, mivel minden más ágazatban nőtt a fedezeti mutató, így a nem teljesítő hitelek aránya.**

- Összevetve a többi ágazattal, a **mezőgazdaság továbbra is a legmegbízhatóbb adósok közé tartozik** még a válság idején is.

12. ábra

A bankrendszer vállalati hitelállományának értékvesztéssel való fedezettsége ágazatonként

Forrás: Magyar Nemzeti Bank, Pénzügyi Stabilitási Jelentés, 2011. november